

**TRENDS AND DIRECTIONS OF
DEVELOPMENT OF SCIENTIFIC
APPROACHES AND PROSPECTS OF
INTEGRATION OF INTERNET
TECHNOLOGIES INTO SOCIETY**

Abstracts of VI International Scientific and Practical Conference

Stockholm, Sweden
February 23 – 26, 2021

Library of Congress Cataloging-in-Publication Data

UDC 01.1

The VI International Science Conference «Trends and directions of development of scientific approaches and prospects of integration of Internet technologies into society», February 23 – 26, 2021, Stockholm, Sweden. 607 p.

ISBN - 978-1-63684-340-7

DOI - 10.46299/ISG.2021.I.VI

EDITORIAL BOARD

<u>Pluzhnik Elena</u>	Professor of the Department of Criminal Law and Criminology Odessa State University of Internal Affairs Candidate of Law, Associate Professor
<u>Liubchych Anna</u>	Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development National Academy of Law Sciences of Ukraine, Kharkiv, Ukraine, Scientific secretary of Institute
<u>Liudmyla Polyvana</u>	Department of Accounting and Auditing Kharkiv National Technical University of Agriculture named after Petr Vasilenko, Ukraine
<u>Mushenyk Iryna</u>	Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of Mathematical Disciplines , Informatics and Modeling. Podolsk State Agrarian Technical University
<u>Oleksandra Kovalevska</u>	Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs Dnipro, Ukraine
<u>Prudka Liudmyla</u>	Odessa State University of Internal Affairs, Associate Professor of Criminology and Psychology Department
<u>Slabkyi Hennadii</u>	Doctor of Medical Sciences, Head of the Department of Health Sciences, Uzhhorod National University.
<u>Marchenko Dmytro</u>	Ph.D. in Machine Friction and Wear (Tribology), Associate Professor of Department of Tractors and Agricultural Machines, Maintenance and Servicing, Lecturer, Deputy dean on academic affairs of Engineering and Energy Faculty of Mykolayiv National Agrarian University (MNAU), Mykolayiv, Ukraine
<u>Harchenko Roman</u>	Candidate of Technical Sciences, specialty 05.22.20 - operation and repair of vehicles.

102.	Луначек В.Е. ПІДГОТОВКА КЕРІВНИКІВ ДО СТВОРЕННЯ СИСТЕМ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	398
103.	Мельничук Л.Б., Дмитрук І.А. ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	400
104.	Омелянович О.В., Омелянович В.Ю. ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ПІДХОДУ ДО НАВЧАННЯ В МУЗИЧНІЙ ШКОЛІ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ	406
105.	Орлова О.П. ТЕКСТ ЯК ДИДАКТИЧНИЙ МАТЕРІАЛ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	410
106.	Савіна М.В. ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО СТИЛЮ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У КОНТЕКСТІ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	413
107.	Суліцький В.В., Болотна А.В. РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ БАТЬКІВ НЕПОВНОЛІТНІХ, ЯКІ ВЧИНИЛИ КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВопОРУШЕННЯ	417
108.	Сікора В.С., Юрченко І.В. ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ЯК УМОВА ЕФЕКТИВНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ	423
109.	Чубіна Т.Д., Коротяєва Л.М. ПРОПАГАНДА ПРОТИПОЖЕЖНОЇ ТА ВЛАСНОЇ БЕЗПЕКИ В МОЛОДІЖНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: АКТУАЛЬНІСТЬ ТА УРОКИ	426
110.	Юсупов К.А., Юсупова Ж.С. АКАДЕМИЯЛЫК ЛИЦЕЙЛЕРДЕ АББАЗ ДАБЫЛОВ ЛИРИКАСЫН ОҚЫТЫҰ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ	431

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ БАТЬКІВ НЕПОВНОЛІТНІХ, ЯКІ ВЧИНИЛИ КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Суліцький Вадим Володимирович

кандидат психологічних наук, доцент
Інститут людини Київського університету імені Бориса Грінченка

Болотна Анна Володимирівна

аспірантка
Інститут людини Київського університету імені Бориса Грінченка

Сім'я, як первинний колектив, займає центральне місце у формуванні особистості неповнолітнього. Вона надає дитині уявлення про життєві цінності й орієнтири; про те, що потрібно знати та вміти; як себе поводити в різних ситуаціях; взаємодіяти з соціумом. Саме батьки мають великий вплив на дитину через постійне спілкування з нею.

Сім'я, як соціальний інститут, має свої функції. З-поміж основних, важливе місце належить виховній, емоційній і духовній функціям, які повною мірою розглядаються нами як складові виховної системи. Виховна функція сім'ї здійснюється в процесі задоволення індивідуальних потреб дорослих її членів у батьківстві та материнстві, взаєминах із дітьми та їхньому вихованні, самореалізації батьків у дітях. Належна реалізація цієї функції сім'єю забезпечує соціалізацію молодого покоління, його підготовку до майбутнього життя. Емоційна функція передбачає задоволення членами сім'ї потреб у симпатії, повазі, визнанні, емоційній підтримці, психологічному захисті. Функція духовного (культурного) спілкування – це задоволення потреб у спільному дозвіллі, взаємному духовному збагаченні тощо.

Результати науково-педагогічних досліджень свідчать, що батьки розуміють суть процесу виховання загалом правильно: як спеціально організований процес, що здійснюється з метою формування у дитини певних позитивних особистісних якостей. Найчастіше вони акцентують увагу на формуванні у дітей рішучості, самостійності, комунікабельності, наполегливості, цілеспрямованості, вміння відстоювати власну думку, постояти за себе, пристосовуватися до різних обставин. Історичний досвід переконує, що метою виховання є формування внутрішнього світу людини. Тому, цінності, що повинні бути в центрі уваги теорії та методики виховання в родині, повинні сприяти вихованню людини в людині, пробуджувати та культивувати в ній силу людського духу і буття. Отже, основний ціннісний орієнтир у виховній діяльності батьків – особистість дитини, її людський потенціал – духовно-моральний, інтелектуальний, творчий, фізичний, естетичний [1, с. 56].

Найчастіше неповнолітні беруть приклад поведінки людей, яких вони вважають для себе авторитетами. Для 74% неповнолітніх саме батьки є таким. Тому діти свідомо чи підсвідомо перейматимуть культуру спілкування,

світосприймання, моральність, ставлення до закону саме від батьків. Таким чином, основний вплив на формування правослухняної поведінки у підлітків відбувається в сім'ї.

Вивчення кримінальних справ про тяжкі злочини, що вчинили неповнолітні, свідчать, що найчастіше (у 8 випадках з 10) в сім'ї створюються несприятливі умови виховання, що підштовхують підлітків до кримінальних правопорушень. Саме недоліки сімейного виховання негативно впливають на моральний розвиток неповнолітнього.

Основні теоретичні та методологічні, наукові напрями проблеми виховання дитини в родині відображені в працях класиків педагогіки та психології, зокрема Л. Виготського, Я. Коменського, Г. Костюка, А. Макаренка, В. Сухомлинського та інших, а також у наукових працях А. Бесєдіна, М. Буянова, А. Грись, І. Топольскової, О. Шенкевич тощо. Найгострішою проблемою сьогодення залишається проблема злочинної поведінки неповнолітніх. Теоретичні аспекти порушеної проблеми висвітлювались у працях таких вчених, як В. Голіна, В. Кудрявцев, І. Рущенко, І. Топольскова, М. Супрун, Н. Яковлева й інші.

Сім'я є основним середовищем соціалізації дитини, саме в ній дитина засвоює основні правила, норми та моделі спілкування, поведінки, взаємодії. Досить часто батьки або особи, які їх замінюють, навіть не знають про факт існування заходів адміністративної відповідальності до неповнолітніх. Тому, не доречно з числа заходів впливу на підлітків включити й такі, як догана або сувора догана, оскільки належного виховного результату їх застосування у 9 випадках з 10 не спостерігається. Їх варто замінити повідомленням адміністрації за місцем роботи або навчання неповнолітнього або ж повідомленням батьків про факт вчинення правопорушення [2, с.78]. У тих випадках, коли заходи впливу не дають очікуваного результату, тобто неповнолітній продовжує свою протиправну поведінку, доречно застосовувати заходи адміністративної відповідальності на загальних засадах.

Батькам важливо усвідомлювати вплив чинників громади на формування протиправної поведінки їхніх дітей. Основними з цієї групи ми визначаємо: обмеження ресурсів для відпочинку, змістовного й активного дозвілля, здобуття професійних навичок, духовного розвитку, медичної допомоги для неповнолітніх; високий рівень кримінальних правопорушень у районі проживання дитини; доступність алкоголю та наркотиків; засилля реклами, популяризація шкідливих речовин.

Чим більша кількість чинників впливає на дитину, тим вищий ризик вчинення нею правопорушення. Більше того, комбінація таких чинників та їх взаємозв'язок не тільки зменшує спроможність суб'єктів, що надають соціальні послуги та працюють з цією категорією, передбачати ризик вчинення майбутніх правопорушень, але й заважає краще зрозуміти поведінку дитини, її модель, основні причини, наміри, мотивацію змінюватись, щоб соціально-виховна робота була максимально ефективною.

Велику роль відіграє наявність або відсутність у громаді мережі закладів для проведення дозвілля дітей громадськими та волонтерськими організаціями, просвітницькопрофілактичних (або корекційних) програм як для загалу дітей,

так і для тих, хто має девіантну поведінку або вже перебуває у конфлікті із законом. Чим більшою є спроможність громади взяти на себе широкі повноваження у вирішенні проблем неповнолітніх, які вчинили правопорушення або мають ризик його вчинення та практикують девіантну поведінку, тим вища можливість їх реабілітації та подальшої інтеграції у суспільство.

Процес розвитку соціально-виховного потенціалу батьків містить низку етапів, що передбачають різноманітні інтервенції фахівців соціальної сфери. Особливо, це набуває актуальності в контексті соціально-педагогічної підтримки батьків неповнолітніх, які перебувають у конфлікті з законом.

Ми підтримуємо позицію сучасних науковців і вважаємо, що цей процес складається із таких етапів: 1) встановлення контакту з дитиною та її сім'єю, мотивування їх до співпраці й роботи над проблемами дитини; 2) здійснення комплексної оцінки потреб дитини та сім'ї; 3) розроблення плану соціально-педагогічної підтримки сім'ї дитини; 4) контроль за поведінкою дитини, за дотриманням нею умов звільнення від покарання, норм моралі та права, угоди щодо співпраці; 5) психологічна та педагогічна реабілітація дитини; 6) формування сприятливого соціального, педагогічного середовища довкола дитини; 7) соціальна реінтеграція та реадаптація дитини; 8) оцінка процесу і результативності соціально-педагогічної підтримки.

Важливо, що більшість учених розглядають соціально-педагогічну підтримку батьків неповнолітніх, які перебувають у конфлікті з законом, у контексті вирішення професійно значущих завдань, що поступово ускладнюються та сприяють оволодінню батьками діловими, особистісними, комунікативними та моральними якостями, що сприяють розвитку їхньої виховного потенціалу [4, с.210].

Таким чином, до соціально-педагогічної підтримки неповнолітніх злочинців залучаються фахівці різних установ і служб (а саме: уповноважених органів філій Державної установи «Центр пробації», служб у справах дітей, центрів соціальних служб, служб зайнятості, закладів освіти тощо). Ефективність їхньої співпраці позначається на успішності ресоціалізації та соціалізації дитини. Узгодженість дій, регулярний обмін інформацією, самооцінка результатів, дотримання в роботі гуманістичних принципів – запоруки ефективної міжвідомчої співпраці. Інновацією у напрямку соціальної реабілітації є використання корекційного відновлювального підходу в роботі з дітьми, які перебувають у конфлікті з законом.

Ефективним варіантом роботи з батьками є використання відновлювальних соціальних технологій. Це вид соціальних технологій спрямований на відновлення попереднього (нормального) стану людини, порушеного внаслідок негативного впливу соціального середовища, соціальної дезадаптації, девіантної та ризикованої поведінки, вчиненого злочину тощо. Вони можуть застосовуватись як для допомоги постраждалим від девіантної поведінки дитини, так і для соціальної реабілітації самої дитини, якій властива девіантна поведінка, та її соціального оточення, для відновлення нормального стану суспільного осередку, в якому відбулася та чи інша негативна подія.

Потреба пошуку нового підходу виникла через те, що традиційний

корекційний вплив передбачає зовнішнє втручання в особистість дитини та в її стосунки з оточенням, що часто пов'язане із покаранням, є примусовим, незрозумілим і важким для дитини та її близьких, тому й викликає їхню протидію. Опір дитини та її оточення корекційному впливу часто зводить нанівець усі спроби її соціальної реабілітації. На відміну від цього відновлювальний підхід передбачає не стільки корекцію особистісних якостей дитини, скільки відновлення належних умов її життєдіяльності та гармонізацію її стосунків із соціальним середовищем, що є бажаним для дитини, відповідає її потребам, відбувається у співпраці з дитиною, а отже, не викликає опору.

Різновидами соціальних технологій для роботи з розвитку соціально-виховного потенціалу батьків є: відновна конференція, сімейна групова нарада, мережева зустріч.

Так, відновна конференція – технологія відновного правосуддя, що передбачає групове обговорення наслідків правопорушення та пошук шляхів виправлення ситуації, що склалася через правопорушення. До розмови залучається широке коло родичів правопорушника, представників його безпосереднього оточення, а також ті, хто постраждав від правопорушення.

Таким чином, Відновна конференція (нарада) охоплює і правопорушника, і постраждалого від правопорушення, і все коло осіб, на яких цей вчинок вплинув. У ході такої конференції беруть участь щонайменше дві підсистеми суспільства – соціальні мережі правопорушника і постраждалого.

Відновна конференція проводиться нейтральним координатором і передбачає ґрунтовну підготовку. Координатором наради може бути представник соціальних служб, закладу освіти, громадських організацій.

Процедура відновної конференції складається з чотирьох етапів. На першому – координатор наради представляє учасників і описує правопорушення, що стало приводом до наради. На другому етапі учасники висловлюють думки та почуття з приводу правопорушення і його наслідків. На третьому етапі учасники обговорюють і ухвалюють можливі дії, що спрямовані на подолання наслідків правопорушення та поновлення правового становища. На четвертому етапі може відбутися формальне та неформальне примирення сторін (у тому числі й через спільне чаювання).

Результатом відновної конференції є план дій сторін, що передбачає найкращий спосіб вирішення справи. Він містить три основні компоненти: встановлення факту визнання правопорушником того, що він вчинив правопорушення; інформація, якою поділилися учасники наради стосовно сутності та причин вчинення та наслідків правопорушення; рішення про заходи, що мають бути вжиті, чи рекомендації щодо подальшої поведінки правопорушника, необхідні для усунення шкоди та запобігання подальшим правопорушенням [5, с.416].

У сфері соціальної роботи з сім'єю відновлювальні технології застосовуються для надання соціальної підтримки проблемним і кризовим сім'ям із метою створення в них належних умов для розвитку та соціалізації дитини й усунення чинників, що призводять її до соціальної дезадаптації.

Сімейні групові наради (далі – СГН) – збори членів розширеної сім'ї та її

оточення з метою ухвалення рішення щодо шляхів виходу сім'ї зі скрути. СГН проводяться у випадках, коли є загроза життю дитини, її здоров'ю, повноцінному розвитку та вихованню, власне, коли в неї формується девіантна поведінка; сама сім'я виявила неспроможність самостійно вирішити проблему або перебуває у кризовому стані.

СГН проводиться з ініціативи працівників соціальних служб у справах дітей, організовується незалежним координатором, який має зібрати разом усіх зацікавлених осіб – як членів сім'ї, так і представників її соціального оточення. У сімейному колі, без присутності сторонніх (координатора, фахівців соціальних служб, ініціатора проведення наради) учасники СГН обговорюють проблему сім'ї та розробляють план її вирішення за допомогою власних ресурсів.

Запровадження технології сімейних групових нарад сприяє соціальній єдності в суспільстві, тому що громадяни, які вступили у конфлікт із суспільством, мають можливість самі знайти рішення в межах своєї сім'ї та своєї культури.

Таким чином активізується потенціал сім'ї та її соціального оточення; створюється можливість дуже точно визначити та задовольнити потреби людей; втручання у процес догляду за дитиною та її виховання відбувається від імені сім'ї та її соціального оточення, що робить його більш прийнятним; сім'я залишається відповідальною за проблему, її члени зберігають контроль над власною життєдіяльністю; рішення знаходять у рамках культурного середовища цієї сім'ї, дитина (підліток) залишається частиною сім'ї; рішення щодо дитини (підлітка) ухвалюються разом із нею, сім'єю та її соціальним оточенням; розроблений план має значну довготривалу підтримку; співпраця між сім'ями та працівниками служб соціального захисту стає ефективнішою; соціальні працівники займаються своїми справами та нічого не вирішують за інших; це є важливим внеском до підвищення статусу сім'ї.

Дослідники визначають чотири особливості сімейних групових нарад:

1. Це – модель для ухвалення рішень.

2. СГН є зборами сім'ї та членів її соціального оточення, які самі за неї відповідають (на ній присутні «свої» люди, вони самі визначають місце та час її проведення, самі розробляють план), тому сім'я не втрачає контроль над власною життєдіяльністю.

3. Координатор СГН є незалежним. Це означає, що він не працює для установи або організації, що ухвалюють рішення щодо сім'ї, тож він жодним чином не зацікавлений у тому чи іншому результаті СГН.

4. Сім'я має право отримати необхідну інформацію, обговорити проблему й ухвалити рішення без присутності сторонніх осіб, а розроблений нею план має обов'язково прийматися, якщо тільки він не є небезпечним або не суперечить законодавству.

Також ефективною є мережева робота, що здійснюється переважно у формі зустрічей. Ця технологія в останні десятиліття широко розповсюджується у різних країнах світу. Мережева робота базується на гуманістичному та цілісному підходах і віддзеркалює дух Конвенції ООН про права дитини. Метою мережевої зустрічі є залучення самих дітей, які опинилися у життєвій скруті, і їхніх батьків

до терапевтичної роботи, в ході якої соціальні працівники допомагають сім'ї знайти ресурси для розв'язання певної проблеми. Мережева зустріч – це ефективний спосіб встановлення стосунків між дітьми, їхніми батьками та іншими родичами.

Таким чином, ми можемо зробити висновок, що застосування відновлювальних соціальних технологій у межах комплексних програм профілактики протиправної поведінки та соціальної реабілітації дітей, які схильні до правопорушень або вчинили їх, дасть змогу не лише запобігти негативним явищам у підлітковому середовищі, а й покращити потенціал сім'ї та громади. Проте, ефективне застосування відновлювальних технологій потребує системної співпраці працівників соціальних служб із закладами освіти, правоохоронними органами, територіальними громадами та громадськими організаціями.

Список літератури:

1. Бандурка І.О. Кримінально-правовий захист дитинства в Україні: монографія. Харків : Золота миля, 2015. 402 с.
2. Журавель Т.В. Кияниця З.П. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми: посіб. у 2-х ч.; Ч. 2 Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми. Київ : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. 352 с.
3. Журавель Т. В. Соціальна профілактика жорстокого поводження з дітьми серед батьків підлітків, які перебувають у конфлікті із законом. Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах Європи та Азії : матеріали XIII Міжнародної наук.-практ. інтернет-конф., Переяслав-Хмельницький, 29 січ. 2021 р. Переяслав-Хмельницький, 2014. С. 140—142.
4. Юзікова Н. С. Злочинність неповнолітніх: особливості, сучасні тенденції та заходи запобігання і протидії їй: монографія. Дніпро : Біла К.О., 2016. 510 с.
5. Кулик Л.М. Медіація як пріоритетний напрям профілактики злочинності неповнолітніх Кримінально-виконавча політика України та Європейського Союзу: розвиток та інтеграція : зб. матеріалів міжнар. наук.- практич. конф. Київ, 27 листоп. 2015 р. Київ: Ін-т кримін.-виконав. служби, 2015. С. 415-417.